

สรุปผลการดำเนินงาน

โครงการอบรม เรื่อง “การตระหนักรู้คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนเสี่ยงที่มีต่อ
ผลประโยชน์ทับซ้อน และแนวคิดที่พึงปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ”

วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
ณ ห้องประชุมกำแหง พลางกูร อาคาร ๕๖ ปี
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

โดย

สำนักอำนวยการ กลุ่มพัฒนาบุคลากร

สรุปผลการดำเนินงาน

โครงการอบรม เรื่อง “การตระหนักรู้คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงความสุ่มเสี่ยงที่มีต่อผลประโยชน์ทับซ้อน และแนวคิดที่พึงปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ”

วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น.

ณ ห้องประชุมกำแพง พลาญกูร อาคาร ๕๖ ปี สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

พิธีเปิดและมอบนโยบายส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการตระหนักรู้คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงความสุ่มเสี่ยงที่มีต่อผลประโยชน์ทับซ้อนให้แก่บุคลากรในสังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

เลขาธิการสภาการศึกษา (นายสุภัทร จำปาทอง) กล่าวเปิดและมอบนโยบายส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการตระหนักรู้คุณธรรมและจริยธรรมเพื่อหลีกเลี่ยงความสุ่มเสี่ยงที่มีต่อผลประโยชน์ทับซ้อนให้แก่บุคลากรในสังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งได้กล่าวถึงผลประโยชน์ทับซ้อน การทุจริตคอร์รัปชัน ในระบบราชการมีรากเหง้ามาจากระบบอุปถัมภ์ โดยมักจะดำเนินการร่วมกันเป็นขบวนการ คนในสังคมส่วนใหญ่หนีบถือความร่ำรวย ย่อมเป็นแรงจูงใจในการแสวงหาเงินทอง คำนิยมแบบนิยมพวกพ้องและเครือญาติ ความสัมพันธ์

ในเชิงผลประโยชน์ที่ปรับตัวไปตามความเปลี่ยนแปลงของการเมืองและสังคมตลอดมา ถึงแม้ว่าระบบอุปถัมภ์จะมีทั้งข้อดี ข้อเสีย แต่มักถูกมองในด้านลบว่าเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่บั่นทอนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กร นำมาสู่หลากหลายปัญหา อาทิ ความขัดแย้ง การขาดขวัญกำลังใจ ความไม่เสมอภาค ความไม่เป็นธรรม ฯลฯ หนทางสู่ระบบคุณธรรมทำได้ด้วยการต่อต้านการใช้ระบบอุปถัมภ์ สนับสนุนยกย่องคนดี คนเก่ง มากกว่ายกย่องสรรเสริญผู้มีอำนาจบารมี ขณะเดียวกันก็ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่ม จนถึงระดับองค์กร โดยสร้างพฤติกรรมปฏิเสธการให้อุปถัมภ์และการรับอุปถัมภ์ มีความละเอียดใจ ความเกรงกลัวต่อบาป และระเบียบกฎหมายรวมทั้งธรรมาภิบาลและสร้างทัศนคติให้ประชาชนมีจิตสำนึก รักคุณธรรม มีจริยธรรม มีค่านิยมกตัญญูต่อประเทศชาติ การสร้างความรู้ ความเข้าใจ ชี้ให้เห็นโทษและพิษภัยของระบบอุปถัมภ์ โดยเริ่มตั้งแต่เด็กเล็ก ผู้ใหญ่ คนทุกเพศทุกวัย โดยใช้กลไกครอบครัว ชุมชน องค์กร สังคม ตลอดจนสื่อมวลชนเป็นพลังสำคัญ ควบคู่กับนาระบบคุณธรรมหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาใช้ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐควรมุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน การปฏิบัติหน้าที่ด้วยการสร้างคุณธรรมจริยธรรมในใจตนบนพื้นฐานแห่งความดี เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ ตื่นรู้ และปรับฐานความคิดในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน สามารถเข้าใจ ยับยั้งชั่งใจ หลุดพฤติกรรมที่เป็นเรื่องทับซ้อน ไม่กระทำการโกงกินแผ่นดิน หรือใช้ตำแหน่งหน้าที่หาประโยชน์ บนความทุกข์ยากของประชาชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการตรวจสอบเฝ้าระวัง เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประทุติมิชอบได้

โครงการอบรม เรื่อง “การตระหนักรู้คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนเสี่ยงที่มีต่อผลประโยชน์ทับซ้อน และแนวคิดที่พึงปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ” ได้จัดขึ้นในวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ณ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยการอบรมดังกล่าวได้รับความกรุณาจาก พระศรีสิทธิมนี (เฉลิมชัย ชยสิทธิเมธี), ป.ธ. ๙ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นิมิตรสถิตมหาสีมาราม และนางนงลักษณ์ ไชยเสโน ผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นวิทยากรบรรยาย อภิปราย และถ่ายทอดข้อคิดมุมมองด้านคุณธรรมจริยธรรมและหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ รวมถึงตอบข้อซักถามและแสดงความคิดเห็นในช่วงท้ายของเนื้อหา ซึ่งในการฝึกอบรมครั้งนี้ มุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมตระหนักรู้คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนเสี่ยงที่มีต่อผลประโยชน์ทับซ้อนและเข้าใจแนวคิดที่พึงปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ ป้องกันมิให้เกิดปัญหาการมีผลประโยชน์ทับซ้อน

การบรรยาย เรื่อง การตระหนักรู้คุณธรรมจริยธรรม และแนวคิดที่พึงปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ
โดย พระศรีสิทธิมนี (เฉลิมชัย ชยสิทธิเมธี), ป.ธ. ๙
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นิมิตรสถิตมหาสีมาราม

สรุปสาระสำคัญ

“เจริญมนต์ให้มาก	ถ้าไม่ยากกังวล
หัวใจมีมนต์	ความกังวลไม่มี
เจริญมนต์ให้มาก	ถ้าไม่ยากยากจน
หัวใจมีมนต์	ความยากจนไม่มี”

ยุคปัจจุบันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบหรือการคอร์รัปชันถือได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือประเทศที่ด้อยพัฒนา ต่างต้องเผชิญกับปัญหาจากการทุจริตคอร์รัปชัน และได้กลายเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งของนานาประเทศ ซึ่งยังไม่มีทีท่าว่าจะหมดไป อีกทั้งยังทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งการทุจริตคอร์รัปชันเป็นการประพฤติผิดหรือประพฤติชั่ว ตรงกับอบุศลกรรม คือ ทุจริตและอทินนาทาน (เหตุให้ละเมิด) ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในระบบราชการส่วนหนึ่งเกิดจากผลประโยชน์

ขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม ในการดำรงตำแหน่งของเจ้าหน้าที่รัฐหรือที่เรียกว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน” ซึ่งถือได้ว่าปัญหาการมีผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นการทุจริตคอร์รัปชันประเภทหนึ่ง เพราะเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลโดยการละเมิดต่อกฎหมายหรือจริยธรรมด้วยการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปแทรกแซงการใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐ จนทำให้เกิดการละทิ้งคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ สาธารณะขาดความเป็นอิสระ ความเป็นกลาง และความเป็นธรรมจนส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะของส่วนรวม และทำให้ประโยชน์หลักขององค์กร หน่วยงาน สถาบันและสังคมต้องสูญหายไป ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางการเงิน และทรัพยากรต่างๆ คุณภาพการให้บริการ ความเป็นธรรมในสังคมรวมถึงคุณค่าอื่นๆ ด้วย

๑. พระบรมราโชวาท

“งานราชการนั้น คือ งานของแผ่นดิน ข้าราชการจึงต้องสำเหนียก
ตระหนกอยู่ตลอดเวลา
ถึงฐานะและหน้าที่ของตน แล้วตั้งใจปฏิบัติงานทุกอย่าง
โดยเต็มกำลังสติปัญญาความสามารถ
ด้วยความสุจริตเที่ยงตรง และด้วยความมีสติยั้งคิด
รู้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดควรกระทำ สิ่งใดควรงดเว้น
เพื่อให้งานที่ทำปราศจากโทษเสียหาย และบังเกิดผลประโยชน์ที่แท้
คือ ความเจริญมั่นคงของประเทศชาติและประชาชน”
พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙
พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน
เนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน ปีพุทธศักราช ๒๕๕๑
เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๑
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

๒. คำนิยามและแนวคิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม

คำว่า Conflict of Interests มีการใช้คำในภาษาไทยไว้หลายคำ เช่น “ผลประโยชน์ทับซ้อน” “ผลประโยชน์ขัดกัน” “ผลประโยชน์ขัดแย้ง” หรือ “การขัดกันแห่งผลประโยชน์” ถ้อยคำเหล่านี้ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อันเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) โดยทั่วไปเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน จึงหมายถึง “ความทับซ้อนระหว่าง

ผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์สาธารณะที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ” ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ ไม่จำกัดอยู่ในรูปของตัวเงินหรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงผลประโยชน์อื่นๆ มีลักษณะ ๗ ประการ ดังนี้

- ๑) หาประโยชน์ให้ตนเอง คือ การใช้อำนาจหน้าที่เพื่อตนเอง เช่น ข้าราชการใช้อำนาจหน้าที่ทำให้บริษัทตนเองได้งานรับเหมาจากรัฐ หรือฝากลูกหลานเข้าทำงาน เป็นต้น
- ๒) รับผลประโยชน์
- ๓) ใช้อิทธิพลในการเรียกรับผลตอบแทนในการใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่เพื่อส่งผลที่เป็นคุณแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม
- ๔) ใช้ทรัพย์สินของทางราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตน เช่น การใช้รถยนต์ หรือคอมพิวเตอร์ของทางราชการใช้งานส่วนตัว
- ๕) ใช้ข้อมูลลับของทางราชการ เช่น รู้ว่าราชการจะสร้างถนนใหม่จึงรีบไปซื้อที่ดินในบริเวณดังกล่าวล่วงหน้าไว้ก่อน
- ๖) รับงานนอก ได้แก่ เปิดบริษัทธุรกิจซ้อนกับหน่วยงานที่ตนเองทำงานอยู่ เป็นนักบัญชีแต่รับงานส่วนตัวจนไม่มีเวลาทำงานบัญชีในหน้าที่ให้กับหน่วยงาน
- ๗) ทำงานหลังจากออกจากตำแหน่ง คือ การไปทำงานให้กับผู้อื่นหลังจากที่ทำงานเดิม โดยใช้ความรู้หรืออิทธิพลจากเดิมมาช่วงชิงงาน หรือเอาประโยชน์โดยไม่เป็นธรรม เช่น เอาความรู้ในนโยบายและแผนของธนาคารแห่งประเทศไทยไปช่วยธนาคารเอกชนอื่นๆ หลังเกษียณ

๓. การพัฒนาตนเองตามหลักมงคลชีวิต

การฝึกตนให้เป็นคนดีโดยการไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาบุคคลที่ควรบูชา ตั้งตนชอบและพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ด้วยการฝึกตนให้เป็นคนมีประโยชน์ คือ จะต้องฝึกตนเองให้เป็นคนมีความสามารถรอบตัว เป็นคนที่พึ่งตนเองได้ นำความรู้ความสามารถที่มีมาใช้ในทางที่ถูกต้อง สามารถควบคุมและสร้างประโยชน์ให้กับตนเองและสังคมได้อย่างเต็มที่ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติสำคัญ ดังนี้

- ๑) เป็นพหุสูต หมายถึง เป็นผู้มีความรอบรู้ คือ เป็นผู้ฉลาดรู้ เรียนรู้หลักวิชา รู้จักเลือกเรียนในสิ่งที่ควรรู้ เป็นผู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา ได้ยิน ได้ฟัง ได้อ่านมามาก ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้เป็นต้นทางแห่งปัญญา ทำให้เกิดความรู้สำหรับบริหารงานชีวิต และเป็นกุญแจไขไปสู่ ลาภ ยศ สรรเสริญสุข และทุกสิ่งที่เราปรารถนา
- ๒) มีศิลปะ แปลว่า เป็นผู้มีการแสดงออกมาให้ปรากฏขึ้นอย่างงดงาม ประณีต ละเอียดอ่อนตลอดจนหมายถึง ผู้ฉลาดทำ คือ สามารถนำความรู้ที่นำมาใช้ให้บังเกิดผลได้ สามารถทำการงานได้สำเร็จ
- ๓) มีวินัย (จุดเริ่มต้นแห่งความสำเร็จ) หมายถึง เป็นผู้ประพฤติอยู่ในระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ วินัยใช้สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผน และอยู่ร่วมกันด้วยความสุข ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน รวมทั้งช่วยให้คนในสังคมห่างไกลจากความชั่ว วินัยจึงเป็นสิ่งที่ใช้ควบคุมคน ให้ใช้ความรู้ความสามารถไปในทางที่ถูกที่ควร คือ ทำคนให้เป็นคนฉลาด เราจึงต้องฝึกตนเองให้เป็นคนมีวินัย ต้องไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ เอาแต่ใจตัวเอง เคารพต่อกฎระเบียบของหมู่คณะและวินัยของตนเอง รู้จักควบคุมตนเองให้นำความรู้ความสามารถไปใช้ในทางที่ถูกต้อง
- ๔) มีวาจาสุภาพดี หมายถึง มีคำพูดที่ผู้พูดได้กลั่นกรองไว้ดีแล้ว มีลักษณะที่พอเหมาะพอดีถูกกาลเทศะ เป็นคุณแก่ตัวผู้พูดและผู้ฟัง เป็นวาจาชั้นสูง ก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคี ควรแก่การสรรเสริญของบัณฑิต เราจึงต้องฝึกตนเองให้มีวาจาสุภาพดี รู้จักควบคุมวาจา พูดเป็น คือ เป็นผู้ฉลาดพูด

การอภิปราย เรื่อง การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม
หรือผลประโยชน์ทับซ้อน เพื่อหลีกเลี่ยงความสับสน
โดย พระศรีสิทธิมนี (เฉลิมชัย ขยสิทธิเมธี), ป.ธ. ๙
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูศรีภัทรวิเทศ เจ้าอาวาสวัดพุทธวิหารนานาชาติมิถิเวสต์ มิชิแกน สหรัฐอเมริกา
และนางนงลักษณ์ ไชยเสนโน ผู้ทรงคุณวุฒิคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สรุปสาระสำคัญ

ธรรมะพื้นฐานแห่งความพอเพียง

การดำเนินชีวิตแห่งความพอเพียง กล่าวคือ ต้องมีความสัมพันธ์และคุณธรรมตามกฎแห่งกรรม จึงมีความสันโดษ ความพอ และจิตสาธารณะ คิดถึงประโยชน์สุขของผู้อื่นที่อยู่สัมพันธ์ร่วมกัน เอื้อเฟื้อ และแบ่งปันวิธีแห่งความพอเพียง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสันโดษ เป็นคุณธรรมที่ก่อให้เกิดความพอใจในผลที่ดีแล้ว ทำเต็มที่แล้ว เป็นคุณธรรมที่ก่อให้เกิดความยินดีตามที่มี ตามที่ได้ ตามที่ควร ควรแก่ฐานะ ควรแก่ความสามารถ ควรแก่ศีลธรรม กฎเกณฑ์ทางสังคม กฎหมาย ความรู้จักพอ พอประมาณ เป็นเหตุให้ไม่เกิดความอยากได้ในสิ่งที่ตนไม่ควรได้ ซึ่งเป็นเหตุให้เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความสันโดษจึงเป็นธรรมะที่สนับสนุนการไม่เบียดเบียน อันเป็นหัวใจของศีลในทางพุทธศาสนา สังคมใดไม่มีความเบียดเบียน สังคมนั้นอยู่ได้ด้วยความสงบ

จิตอาสา คือ ผู้ที่มีจิตใจที่เป็นผู้ให้ เช่น ให้สิ่งของ ให้เงิน ให้ความช่วยเหลือด้วยกำลังร่างกาย แรงสมอง ซึ่งเป็นการเสียสละ สิ่งที่ตนเองมี แม้กระทั่งเวลา เพื่อเผื่อแผ่ให้กับส่วนรวม อีกทั้งยังช่วยลด "อัตรตา" หรือความเป็นตัวตนของตนเองลงได้บ้าง

จิตอาสา คือ จิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์ โดยเต็มใจ สมครใจ อิ่มใจ ซาบซึ้งใจ ปิติสุข ที่พร้อมจะเสียสละเวลา แรงกาย และสติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ ในการทำกิจกรรม หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น เป็นจิตที่ไม่นิ่งดูตาย เมื่อพบเห็นปัญหา หรือความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับผู้คน เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี และเห็นน้ำตาเปลี่ยนเป็นรอยยิ้ม เป็นจิตที่เปี่ยมด้วย "บุญ" คือความสงบเย็น และพลังแห่งความดี อีกทั้งยังช่วยลด "อัตรตา" หรือความเป็นตัวเป็นตนของตนเองลงได้บ้าง หัวใจสำคัญของจิตอาสา คือ ๑) ความต่อเนื่อง ๒) ความอดทน และ ๓) ความไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคและความล้มเหลว

จิตอาสาทางธรรม (ใจกว้างตั้งสายน้ำ) คือ การยอมรับความแตกต่างของคน และเป็นหนึ่งในการทำบุญตามความหมายแห่งบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ แปลว่าสิ่งที่เป็นการตั้งแห่งการทำบุญ ๑๐ ประการ คือ

- ๑) ให้ทาน แบ่งปันผู้อื่นด้วยสิ่งของ ไม่ว่าจะให้ใครก็เป็นบุญ (ทานมัย)
- ๒) รักษาศีล (ศีลมัย) เป็นการฝึกฝนที่จะลด ละเลิก ความชั่ว ไม่เบียดเบียนใคร มุ่งที่จะทำความดีเอื้อเพื่อแผ้วแผ้วผู้อื่น เป็นการหล่อเลี้ยงบ่มเพาะให้เกิดความดีงาม และพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่ให้เกิดค่า
- ๓) เจริญภavana (ภาวนามัย) เป็นการพัฒนาจิตใจและปัญญา ทำจิตสงบ ไม่มีกิเลส ไม่มีเรื่องเศร้าหมองเห็นคุณค่าสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง
- ๔) การอ่อนน้อมถ่อมตน (อปจายนมัย) ผู้น้อยอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ก็แสดงออกในความมีเมตตาต่อผู้น้อย และต่างก็อ่อนน้อมต่อผู้มีคุณธรรม รวมถึงการให้เกียรติ ให้ความเคารพในความแตกต่างซึ่งกันและกัน
- ๕) ช่วยเหลือสังคมาบช้าง (ไวยาวัจจมัย) ช่วยเหลือสละแรงกายเพื่องานส่วนรวม หรือช่วยงานเพื่อนบ้านที่ต้องการความช่วยเหลือก็เป็นบุญ
- ๖) เปิดโอกาสให้คนอื่น (ปัตติทานมัย) เปิดโอกาสให้คนอื่นมีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมแสดงความคิดเห็น รวมไปถึงการอุทิศส่วนบุญให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว
- ๗) ยอมรับและยินดีในการทำมาหากิจของผู้อื่น (ปัตตานุโมทนา มัย) เป็นการเปิดโอกาสร่วมใจอนุโมทนาในการกระทำมาหากิจของผู้อื่นก็เป็นบุญ
- ๘) ฟังธรรม (ธรรมสวนมัย) บ่มเพาะสติปัญญาให้สว่างไสว ฟังธรรมะ ฟังเรื่องที่ดี มีประโยชน์ต่อสติปัญญา หรือมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ดี
- ๙) แสดงธรรมให้ธรรมะ (ธรรมเทศนามัย) และข้อคิดที่ดีกับผู้อื่น แสดงธรรม นำธรรมะไปบอกกล่าวแผ้วแผ้วให้คนอื่นได้รับฟัง ให้เขาได้รู้จักวิธีการดำเนินชีวิตที่ดี
- ๑๐) ทำความเห็นให้ถูกต้องและเหมาะสม (ทิฏฐุชุกรม) เป็นการปรับทิฐฐิ แก้ไขปรับปรุงพัฒนาความคิดเห็น ความเข้าใจให้ถูกต้องตามธรรม ให้เป็นสัมมาทิฐฐิอยู่เสมอ เป็นการพัฒนาปัญญาอย่างสำคัญ

ในทางพุทธศาสนา มีหลักธรรมที่พูดถึง “การให้” ที่เรียกว่า “บุญ” คนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าการทำบุญ คือ การให้เงิน หรือสิ่งของ ถวายสังฆทาน รักษาศีลเพียงอย่างเดียว แต่แท้จริงแล้ว การทำบุญมีความหมายมากกว่านั้น

คุณธรรมพื้นฐานที่ป้องกันมิให้กระทำการเบียดเบียนที่สำคัญในทางพุทธศาสนา คือ “หิริโอตตปปะ”

“หิริ” คือ ความละอายต่อบาป มีความละอายที่จะคิด จะพูด หรือจะกระทำ ความชั่วสามารถหยุดตัวเองไม่ให้ความชั่วชนะใจ

“โอตตปปะ” คือ ความเกรงกลัวต่อบาป มีความกลัวต่อบาปกรรมที่ตนกระทำด้วยกาย วาจา และใจ อันจะเกิดมีขึ้นแก่ตน เมื่อเกิดหิริโอตตปปะกับจิตใจแล้ว จะสามารถยับยั้งความชั่วไว้ได้ ไม่พากาย วาจา ใจ ไปทำความชั่วต่างๆ เช่น ผิดครองครองธรรม ผิดจารีตประเพณีหรือผิดกฎหมาย

ความละอายต่อการกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง จึงเป็นความละอายและความเกรงกลัวต่อสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม เพราะเห็นถึงโทษหรือผลกระทบที่จะได้รับจากการกระทำนั้น จึงไม่กล้าที่จะกระทำ

การสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต ต้องเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลางานสังคมในทุกช่วงวัย เพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตและปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะ ผ่านทางสถาบันหรือกลุ่มตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลางานสังคม เพื่อให้เด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ เกิดพฤติกรรมที่ละอายต่อการกระทำผิด ไม่ยอมรับและต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ถือเป็นทางสายกลาง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมสำหรับสภาพสังคมไทยและสังคมโลก ควรให้มีคุณธรรมกำกับความรู้ในการดำเนินชีวิต ต้องมีสติยั้งคิด ละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำที่เป็นการเบียดเบียนผู้อื่น ไม่ละโมภโลภมาก ควรมีวิสัยในตนเอง มีความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน โดยการมีจิตที่เป็นกุศลจะสามารถทำให้เกิดวิธีการพัฒนาที่สมดุล คนไทยทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้ ไม่ใช่เฉพาะในหมู่คนจนหรือเกษตรกร โดยต้อง “ระเบิดจากข้างใน” คือ การเกิดจิตสำนึก มีความศรัทธาเชื่อมั่น เห็นคุณค่าและนำไปปฏิบัติด้วยตนเอง แล้วจึงขยายไปสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งจะส่งผลทำให้การทุจริตลดน้อยลงจนหมดไปในที่สุด

การทุจริตในมิติสากล

ปัจจุบันสังคมยุคศักราชเต็มไปด้วคำสรรเสริญเยินยอต่อความภักดีของผู้รับการอุปถัมภ์ที่ยินยอมส่งเครื่องบรรณาการให้แก่ผู้อุปถัมภ์ ความเอื้อเฟื้อของผู้อุปถัมภ์ที่ยินยอมแบ่งปันผลประโยชน์บางเสี้ยวส่วนกลับคืนสู่ผู้รับการอุปถัมภ์ และวัฒนธรรมการให้ของกำนัลก็ยังคงเป็นแก่นสำคัญในหลายวัฒนธรรม การประณามความชั่วร้ายของคอร์รัปชันเกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลก การเคลื่อนไหวต่อต้านคอร์รัปชันลงมาสู่ท้องถนนสร้างความสั่นสะเทือนจนนำไปสู่การโค่นล้มรัฐบาลในหลายประเทศ แม้ว่าการเคลื่อนไหวเหล่านั้นอาจไม่ประสบความสำเร็จ แต่นโยบายต่อต้านคอร์รัปชันได้ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายจนอาจกล่าวได้ว่าการต่อสู้กับคอร์รัปชันได้กลายเป็นวาระสำคัญระดับโลก โดยมีกรกำหนดนิยามของการทุจริตคอร์รัปชันที่องค์กรความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency : TI) กำหนดไว้ ๗ ลักษณะ ดังนี้

๑) ทุจริตเชิงนโยบาย หมายถึง การที่นักการเมืองริเริ่มโครงการใช้งบประมาณ เนื่องจากมีผลประโยชน์เป็นตัวเงินและอาจคำนวณเป็นเงินได้ จึงเร่งรัดการใช้งบประมาณ ทำให้กระบวนการใช้งบประมาณขาดความรอบคอบจนราชการเสียหาย

๒) ทุจริตในการใช้งบประมาณ เป็นความรับผิดชอบของหัวหน้าส่วนราชการผู้ถืองบประมาณที่ต้องรับผิดชอบป้องกันความเสี่ยงต่อการทุจริต

๓) สินบนและสินน้ำใจ เป็นเรื่องที่พบในระบบราชการไทยจนเรียกว่า คຸ້ນชิน และคิดว่าเป็นเรื่องปกติที่ว่า “ใครๆ ก็ทำกัน” โดยไม่รู้ว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา ๑๒๘ ที่ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐ “รับทรัพย์สินและประโยชน์อื่นใดอันคำนวณเป็นเงินได้ที่สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่” แต่ยังคงขาดการบังคับใช้อย่างจริงจัง

๔) การยกยอกของหลวง เป็นการใช้ทรัพยากรของรัฐเพื่อประโยชน์ส่วนตัว บางเรื่องอาจมองว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย เช่น การใช้รถหลวงในงานส่วนตัว ใช้น้ำประปาหลวงล้างรถส่วนตัว ฯลฯ

๕) ระบบอุปถัมภ์ เป็นการทุจริตที่เกิดผลเสียต่อทางราชการมากที่สุด คือ การบริหารงานบุคคลในระบบอุปถัมภ์ที่ทำให้ทางราชการได้บุคลากรที่ด้อยคุณภาพมาปฏิบัติงาน

๖) การเลือกปฏิบัติ เป็นการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ตามอารมณ์ หรือผลประโยชน์ของตนเอง และพวกพ้อง ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม และส่งผลให้ระบบอุปถัมภ์และระบบพวกพ้องแพร่หลายมากขึ้น

๗) การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ หมายถึง ประโยชน์ส่วนตนกับส่วนรวม ที่คนไทยส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นเรื่องจริยธรรม แต่ในทางสากล หมายถึง การใช้อำนาจรัฐตัดสิน โดยที่ตนเองหรือพวกพ้องมีผลประโยชน์ ซึ่งทำให้ทางราชการเสียประโยชน์และเป็นรากฐานไปสู่การทุจริตประทุติมิชอบ

ทั้งนี้ สรุปได้ว่า หากชนชั้นชั้นนำในระดับประเทศใช้เวลาและพลังงานไปกับความพยายามจะร่ำรวยด้วยวิธีการคอร์รัปชัน แผนการพัฒนาประเทศก็ยากยิ่งที่จะประสบความสำเร็จ และการทุจริตคอร์รัปชันอาจส่งผลทำให้คนเก่งรุ่นใหม่ไม่ยอมเลือกประกอบอาชีพในภาคเศรษฐกิจที่มีพลวัต แต่กลับเลือกเข้าสู่ตำแหน่งบริหารราชการที่มีโอกาสแสวงผลประโยชน์โดยทุจริต ในอีกทางหนึ่งคนเก่งรุ่นใหม่จำนวนหนึ่งก็อาจจะรับไม่ได้หากต้องเลี้ยงชีพด้วยการคอร์รัปชันจนนำไปสู่ภาวะสมองไหลออกจากภาคราชการที่ให้ผลตอบแทนน้อย หรือกระทั่งเกิดภาวะสมองไหลออกไปยังต่างประเทศ

การประเมินผลโครงการ

โครงการอบรม เรื่อง การตระหนักรู้คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงความสุ่มเสี่ยงที่มีต่อผลประโยชน์ทับซ้อน และแนวคิดที่พึงปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้บุคลากรสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาตระหนักรู้คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงความสุ่มเสี่ยงที่มีต่อผลประโยชน์ทับซ้อน และเข้าใจแนวคิดที่พึงปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมถึงสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ ป้องกันมิให้เกิดปัญหาการมีผลประโยชน์ทับซ้อน ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ยังได้รับการพัฒนาขีดความสามารถและเข้าใจหลักการต่างๆ ที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับในครั้งนี้ไปถ่ายทอดหรือแนะนำให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง

ผู้เข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วยผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และจากการประเมินผลเพื่อวัดระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ มีข้อสรุป ดังนี้

๑. การจัดกิจกรรมโครงการฯ ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ดังนี้

- ๑.๑ รูปแบบและแนวทางการจัดอบรม
- ๑.๒ ความพร้อมในการจัดอบรม
- ๑.๓ การเชื่อมโยงเนื้อหาการจัดอบรม
- ๑.๔ ความครบถ้วนของเนื้อหาการอบรม
- ๑.๕ การใช้เวลาตามที่กำหนด
- ๑.๖ การตอบข้อซักถามของผู้รับผิดชอบโครงการ
- ๑.๗ ภาพรวมของการอบรม

๒. ความพึงพอใจต่อการจัดโครงการฯ ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ดังนี้

๒.๑ ด้านวิทยากร ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

๒.๒ ด้านสถานที่ ระยะเวลา อาหาร ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

๒.๓ ด้านความรู้ความเข้าใจ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผลการประเมินในภาพรวม

อยู่ในระดับดี

๒.๔ ด้านการนำความรู้ไปใช้ ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

๓. ผลการประเมินการอบรม

จากผลการประเมินโครงการอบรม เรื่อง การตระหนักรู้คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงความ
 สุ่มเสี่ยงที่มีต่อผลประโยชน์ทับซ้อน และแนวคิดที่พึงปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ทำให้บุคลากรของสำนักงาน
 เลขาธิการสภาการศึกษา มีความเข้าใจและตระหนักรู้คุณธรรมและจริยธรรมมากยิ่งขึ้น สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการ
 ป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการมีผลประโยชน์ทับซ้อน เพื่อคงไว้ซึ่งประโยชน์ของราชการสูงสุด

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้เข้ารับการอบรม

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในโครงการนี้ได้รับสาระความรู้ เรื่อง “การตระหนักรู้คุณธรรมและจริยธรรม
 เพื่อหลีกเลี่ยงความสุ่มเสี่ยงที่มีต่อผลประโยชน์ทับซ้อน และแนวคิดที่พึงปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ”
 มาเป็นพื้นฐานในการป้องกันและต่อต้านการทุจริตในองค์กรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยสามารถนำไป
 ประยุกต์ใช้กับการทำงาน และพัฒนาทักษะการคิดที่เกี่ยวข้องกับการทำงานได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งได้เรียนรู้และ
 รับทราบเกี่ยวกับการไม่กระทำผิดในบางเรื่องซึ่งไม่เคยทราบมาก่อน ตลอดจนสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ ตลอดจน
 ได้รับความรู้เชิงลึกจากกรณีตัวอย่างที่วิทยากรนำมาเสนอให้รับชม เพื่อจะได้เข้าใจและเห็นภาพของประโยชน์ทับซ้อน
 มากยิ่งขึ้น ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีวิเคราะห์เรื่องราวการทุจริต เข้าใจขอบเขตของคำว่า “ทุจริต” มากขึ้น รวมทั้งได้เรียนรู้
 เกี่ยวกับสาระเกี่ยวกับการทุจริตและเรียนรู้การป้องกันในรูปแบบใหม่ๆ ในระดับสากล

ผู้จัดโครงการฯ

กลุ่มพัฒนาบุคลากร สำนักอำนวยการ พิจารณาเห็นว่าเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม
 เพื่อหลีกเลี่ยงความสุ่มเสี่ยงที่มีต่อผลประโยชน์ทับซ้อน และแนวคิดที่พึงปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ที่วิทยากร
 นำมาถ่ายทอดครั้งนี้ ให้ความรู้ มีประโยชน์แก่บุคลากรของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นอย่างดี และคุ้มค่า
 ต่อองค์กรในการนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างพฤติกรรมปฏิเสธการเสนอและการเรียกร้องผลประโยชน์
 หรือประโยชน์อื่นใด มีความละเอียดใจ ความเกรงกลัวต่อบาป และระเบียบกฎหมาย รวมทั้งเพื่อกระตุ้นการสร้าง
 ทัศนคติให้บุคลากรของ สกศ. ให้มีจิตสำนึก รักคุณธรรม มีจริยธรรม มีค่านิยมกตัญญูต่อประเทศชาติได้อย่างเป็น
 รูปธรรมและต่อเนื่อง

HRDHRDHRDHRDHRDHRDHRD

ภาคผนวก

(ประมวลภาพ โครงการอบรม เรื่อง การตระหนักรู้คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนเสี่ยง
ที่มีต่อผลประโยชน์ทับซ้อน และแนวคิดที่พึงปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ)

